

נו:

הניזקין פרק חמישי גיטין

עין משפט
גר מצוה

א [מ]י פ"ג מהל' ת"ת
ה"ל י' טו"ט י"ד סיון
דמו פ"ג הל':

תורה אור השלם

1. אלה וכו' וירצו ונגב ונאף פרצו ודמים ברמים נגעה הישד ר ב נקם נתתי את דמה על צחיתו סלע לבלתי הבסות יחזקאל ב' ח 3. ויש יעקב אל יעקב אביו ומשדו ואמר הלה קול יעקב והיה יד עשה בראשית בו כב 4. בשוט לשון תחבא ולא חזק משר כי יבא: איוב ה' כ' 5. על נהרות כבל שם ישבו גם כבתי בזבתי את ציון: תהלים קל"א 6. וזר ה' לבני אדום את יום ירושלים האמרים קו ערו עד היסוד כה: תהלים קל"ז 7. אמר ארזי מבשן אשיב אשיב ממצלות ים: תהלים ס"ח כ' 8. כי עליך הרגנו כל היום נחשבנו כצאן טבח: תהלים מ"ג כ"ג 9. אבני ה' אלקי אשר הוצאתה ארץ מצרים מביט עבדים לא יהיה קר אלהים אחרים על קר: שמו"ב כ' 10. ובח לאלהים ירחם בלתי לה' לבדו: שמו"ב כ"ט 11. כי לא תשתחוה לאל אחר כי ה' קנא שמו אל קנא הוא: שמו"ב ל"ד 12. שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד: דברים ו' ד' 13. וידעת היום והשבת אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד: דברים ו' ל"ט 14. את ה' האמת היום להיות לך לאלהים וללכת בדרךיו ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטי ולשמע בקולו ארור משנה עור בדרך ואמר קל העם אמן: דברים כ"ו ז' י"ח 15. מושבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללו יק: תהלים קי"ט ט' 16. את התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר כאהל וקא שבעת ימים: מכורב ט"ז י"ד

זה אדריינום קיסר שהרג בא"בסנדריא. והא דלמרי' בהלל (סוכה פ"א): דלכסנדרוס מוקדון הרגם והמרינה שמא פעמים נמיסנה: **קפצו** כו"ן גפלו אחר הים. והא דלמר נמס' ע"ו וק' (ה) מוטט טיטלנה מי שנתנה ולא יחבל בעצמו הכא ירחים היו מיוסוקין כלמרינן ומותנו דק (ג): אלמלי נגדו למניה מישאל ועזריה פלחו ללמא ועוד דע"כ היו מענין אומן ולא היו הורגים אומן):

אתיווהו לקמיה. (ס) שימא קרלי מייתי ובמדכס אמר דקמא אמר אנכי והשני לא יהיה לך:

ולא נח אייתי תינוקות של בית רבן קטל עילויה ולא נח א"ל זכריה וזכריה טובים שבהן איבדתיים ניהא לך דלבריינהו לכולהו כדאמר ליה הכי נח בהתיא שעתא הרהרה תשובה בדעתיה אמר ומה אם על נפש אחת כך הווא גברא דקטל לה הני נשמתא על צדק היה מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק מבני בניו של תנא (ה) נעמן נר תושב היה נבחראדן נר צדק היה מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק מבני בניו של סיסרא למדו תינוקות בירושלים מבני בניו של סנחריב למדו תורה ברבים מאן אינון שמעיה ואבטליון היינו דכתיב 2 נתתי את דמה על צחית סלע לבלתי הכסות 3 הקול קול יעקב והידיים ידי עשו הקול זה אדריינום קיסר שהרג באלכסנדריא של מצרים ששים רבוא על ששים רבוא כפלים כיוצאי מצרים קול יעקב זה אספיינום קיסר שהרג בכרך ביתר ארבע מאות רבוא ואמרי לה ארבעת אלפים רבוא והידיים ידי עשו זו מלכות הרשעה שהחריבה את בתינו ושרפה את היכלנו והגליטנו מארצנו דבר אחר הקול קול יעקב אין לך תפלה שמועלת שאין בה מורעו של יעקב והידיים ידי עשו אין לך מלחמה שנוצחת שאין בה מורעו של עשו והיינו דא"ר אלעזר 4 בשוט לשון תחבא בחיורחורי לשון תחבא אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב 5 על נהרות כבל כל בני ישבנו גם בכינו בזבתי את ציון מלמד שהראוה הקב"ה לדוד חורבן בית ראשון וחורבן בית שני חורבן בית ראשון שנאמר על נהרות כבל שם ישבנו גם בכינו בית שני דכתיב 6 זכור ה' לבני אדום את יום ירושלים האומרים ערו עד היסוד בה אמר רב יהודה אמר רבי אמרי לה במתניתא תנא מעשה בד' מאות ילדים וילדות שנשבו לקלון הרגישו בעצמן למה הן מתבקשים אמרו אם אנו טובעין ביים אנו באין לחיי העולם הבא דרש להן הגדול שבהן 7 אמר ה' מבשן אשיב ממצולות ים מבשן אשיב מבין שיני אריה אשיב ממצולות ים אלו שטובעין ביים כיון ששמעו ילדות כך קפצו כולן ונפלו לתוך הים נשאו ילדים ק"ו בעצמן ואמרו מה הללו שדרבן לכך כך אנו שאין דרכנו לכך על אחת כמה וכמה אף הם קפצו לתוך הים ועליהם הכתוב אומר 8 כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחא ורב יהודה אמר זו אשה ושבעה בניה אתיווהו קמא לקמיה דקיסר אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה 9 לא יהיה לך אלהים אחרים על פני אפקוהו וקטלוהו אתיווהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה 10 וזבח לאלהים יחרם אפקוהו וקטלוהו אתיווהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה 11 לא תשתחוה לאל אחר אפקוהו וקטלוהו אתיווהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה 12 שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אפקוהו וקטלוהו אתיווהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה 13 וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד אפקוהו וקטלוהו אתיווהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה 14 את ה' האמת היום להיות לך לאלהים וללכת בדרךיו ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטי ולשמע בקולו ארור משנה עור בדרך ואמר קל העם אמן: דברים כ"ו ז' י"ח 15. מושבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללו יק: תהלים קי"ט ט' 16. את התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר כאהל וקא שבעת ימים: מכורב ט"ז י"ד

אמר רבי חיאי בר אבין אמר רבי יהושע בן קרחה סח לי זקן אחד מאנשי ירושלים בבקעה זו הרג נבחראדן רב מבחים מאתים ואחת עשרה רבוא ובירושלים הרג תשעים וארבע רבוא על אבן אחת עד שהלך דמון ונגע בדמו של זכריה לקיים מה שנאמר ירמיהו בדמים נגעו 16 אשכחיה לדמיה דזכריה דהוה קא מרחח וסליק אמר מאי האי אמרו ליה דם זבחים דאשתפוך אייתי דמי ולא אידמו אמר זבחי אי אמריתו לי מוטב ואי לאו מסריקנא לכשרייכו במסרקו דפרולי אמרי ליה מאי נימא לך נבייא הוה בן דהוה קא מוכח לן במילי דשמאי קמינן עילויה וקטלינן ליה והא כמה שנין דלא קא נייח דמיה אמר להו אנא מפיסנא ליה אייתי סנדררי גדולה וסנדררי קמנה קטל עילויה ולא נח בחורים ובתולות קטל עילויה

ולא נח אייתי תינוקות של בית רבן קטל עילויה ולא נח א"ל זכריה וזכריה טובים שבהן איבדתיים ניהא לך דלבריינהו לכולהו כדאמר ליה הכי נח בהתיא שעתא הרהרה תשובה בדעתיה אמר ומה אם על נפש אחת כך הווא גברא דקטל לה הני נשמתא על צדק היה מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק מבני בניו של תנא (ה) נעמן נר תושב היה נבחראדן נר צדק היה מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק מבני בניו של סיסרא למדו תינוקות בירושלים מבני בניו של סנחריב למדו תורה ברבים מאן אינון שמעיה ואבטליון היינו דכתיב 2 נתתי את דמה על צחית סלע לבלתי הכסות 3 הקול קול יעקב והידיים ידי עשו הקול זה אדריינום קיסר שהרג באלכסנדריא של מצרים ששים רבוא על ששים רבוא כפלים כיוצאי מצרים קול יעקב זה אספיינום קיסר שהרג בכרך ביתר ארבע מאות רבוא ואמרי לה ארבעת אלפים רבוא והידיים ידי עשו זו מלכות הרשעה שהחריבה את בתינו ושרפה את היכלנו והגליטנו מארצנו דבר אחר הקול קול יעקב אין לך תפלה שמועלת שאין בה מורעו של יעקב והידיים ידי עשו אין לך מלחמה שנוצחת שאין בה מורעו של עשו והיינו דא"ר אלעזר 4 בשוט לשון תחבא בחיורחורי לשון תחבא אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב 5 על נהרות כבל כל בני ישבנו גם בכינו בזבתי את ציון מלמד שהראוה הקב"ה לדוד חורבן בית ראשון וחורבן בית שני חורבן בית ראשון שנאמר על נהרות כבל שם ישבנו גם בכינו בית שני דכתיב 6 זכור ה' לבני אדום את יום ירושלים האומרים ערו עד היסוד בה אמר רב יהודה אמר רבי אמרי לה במתניתא תנא מעשה בד' מאות ילדים וילדות שנשבו לקלון הרגישו בעצמן למה הן מתבקשים אמרו אם אנו טובעין ביים אנו באין לחיי העולם הבא דרש להן הגדול שבהן 7 אמר ה' מבשן אשיב ממצולות ים מבשן אשיב מבין שיני אריה אשיב ממצולות ים אלו שטובעין ביים כיון ששמעו ילדות כך קפצו כולן ונפלו לתוך הים נשאו ילדים ק"ו בעצמן ואמרו מה הללו שדרבן לכך כך אנו שאין דרכנו לכך על אחת כמה וכמה אף הם קפצו לתוך הים ועליהם הכתוב אומר 8 כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחא ורב יהודה אמר זו אשה ושבעה בניה אתיווהו קמא לקמיה דקיסר אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה 9 לא יהיה לך אלהים אחרים על פני אפקוהו וקטלוהו אתיווהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה 10 וזבח לאלהים יחרם אפקוהו וקטלוהו אתיווהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה 11 לא תשתחוה לאל אחר אפקוהו וקטלוהו אתיווהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה 12 שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אפקוהו וקטלוהו אתיווהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה 13 וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד אפקוהו וקטלוהו אתיווהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה 14 את ה' האמת היום להיות לך לאלהים וללכת בדרךיו ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטי ולשמע בקולו ארור משנה עור בדרך ואמר קל העם אמן: דברים כ"ו ז' י"ח 15. מושבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללו יק: תהלים קי"ט ט' 16. את התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר כאהל וקא שבעת ימים: מכורב ט"ז י"ד

של זכריה. נח יהודע הכהן שהרגוהו שרי יהודה נמזות יואש כשהשחחו לו ליואש ועשאוהו אלוה והרגוהו בעזרה (ד"ה כ"ד): **עטר פירעא.** עטר זווהה שפרט מה תהא על נכסיו: **גר טושב סיה.** שלא קיבל עליו שאר מזות אלא ע"ו שנאמר כי לא יעשה עוד ענדך וגו' (מ"י ה): **היינו דכתיב.** דלמיה דזכריה: **על לחיה סלע.** על חלקת אבן חלקה שלא ילגע בלחך. כך היה דמו של זכריה על הרלפה ולא נלגע: **לחיה.** שעיעות כמרגומו: **הקול.** קול זוהא וזכי עולה מיעקב. ראה יצחק בננוהא מפלה זו של ביתר: **והיינו דלמר רבי אלעזר.** הא דלמרינן לעיל ג שעל ידי לשון הרע חרב הבית ונהרגו כמה רבבות: **כתיורחורי לשון.** כתיבינא לשון כמו אל מחחר (תהלים ל"ו): **שוע לשון.** שוע מכה: **לקלון.** ילדים למשכז זכור וילדות לפלגסי: **כפן.** כין שן טטריקון: **שדרכן לכך.** לתשמיש ואין קלונן מרובה קלון שלט: **או אפס.** הורגנו כל היום: **האלמר.** ייחמת: **גושפנקא.** חותמי שזרמי טנעפה זו כדי שמהא נראה משמחה ליה: **הרמנא דמלכא.** שולטנות המלך קבל עליו לעשות: **או מילא.** הורגנו כל היום דוימנין דמיית: **בר משפיעס.** שמה יתחננו בגרונו: **דכר אחר.** דרעת ומלאות נגעיים מפני שמסוקן לקפון עליו: **קפוצי**

אמר רבי חיאי בר אבין אמר רבי יהושע בן קרחה סח לי זקן אחד מאנשי ירושלים בבקעה זו הרג נבחראדן רב מבחים מאתים ואחת עשרה רבוא ובירושלים הרג תשעים וארבע רבוא על אבן אחת עד שהלך דמון ונגע בדמו של זכריה לקיים מה שנאמר ירמיהו בדמים נגעו 16 אשכחיה לדמיה דזכריה דהוה קא מרחח וסליק אמר מאי האי אמרו ליה דם זבחים דאשתפוך אייתי דמי ולא אידמו אמר זבחי אי אמריתו לי מוטב ואי לאו מסריקנא לכשרייכו במסרקו דפרולי אמרי ליה מאי נימא לך נבייא הוה בן דהוה קא מוכח לן במילי דשמאי קמינן עילויה וקטלינן ליה והא כמה שנין דלא קא נייח דמיה אמר להו אנא מפיסנא ליה אייתי סנדררי גדולה וסנדררי קמנה קטל עילויה ולא נח בחורים ובתולות קטל עילויה

ולא נח אייתי תינוקות של בית רבן קטל עילויה ולא נח א"ל זכריה וזכריה טובים שבהן איבדתיים ניהא לך דלבריינהו לכולהו כדאמר ליה הכי נח בהתיא שעתא הרהרה תשובה בדעתיה אמר ומה אם על נפש אחת כך הווא גברא דקטל לה הני נשמתא על צדק היה מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק מבני בניו של תנא (ה) נעמן נר תושב היה נבחראדן נר צדק היה מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק מבני בניו של סיסרא למדו תינוקות בירושלים מבני בניו של סנחריב למדו תורה ברבים מאן אינון שמעיה ואבטליון היינו דכתיב 2 נתתי את דמה על צחית סלע לבלתי הכסות 3 הקול קול יעקב והידיים ידי עשו הקול זה אדריינום קיסר שהרג באלכסנדריא של מצרים ששים רבוא על ששים רבוא כפלים כיוצאי מצרים קול יעקב זה אספיינום קיסר שהרג בכרך ביתר ארבע מאות רבוא ואמרי לה ארבעת אלפים רבוא והידיים ידי עשו זו מלכות הרשעה שהחריבה את בתינו ושרפה את היכלנו והגליטנו מארצנו דבר אחר הקול קול יעקב אין לך תפלה שמועלת שאין בה מורעו של יעקב והידיים ידי עשו אין לך מלחמה שנוצחת שאין בה מורעו של עשו והיינו דא"ר אלעזר 4 בשוט לשון תחבא בחיורחורי לשון תחבא אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב 5 על נהרות כבל כל בני ישבנו גם בכינו בזבתי את ציון מלמד שהראוה הקב"ה לדוד חורבן בית ראשון וחורבן בית שני חורבן בית ראשון שנאמר על נהרות כבל שם ישבנו גם בכינו בית שני דכתיב 6 זכור ה' לבני אדום את יום ירושלים האומרים ערו עד היסוד בה אמר רב יהודה אמר רבי אמרי לה במתניתא תנא מעשה בד' מאות ילדים וילדות שנשבו לקלון הרגישו בעצמן למה הן מתבקשים אמרו אם אנו טובעין ביים אנו באין לחיי העולם הבא דרש להן הגדול שבהן 7 אמר ה' מבשן אשיב ממצולות ים מבשן אשיב מבין שיני אריה אשיב ממצולות ים אלו שטובעין ביים כיון ששמעו ילדות כך קפצו כולן ונפלו לתוך הים נשאו ילדים ק"ו בעצמן ואמרו מה הללו שדרבן לכך כך אנו שאין דרכנו לכך על אחת כמה וכמה אף הם קפצו לתוך הים ועליהם הכתוב אומר 8 כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחא ורב יהודה אמר זו אשה ושבעה בניה אתיווהו קמא לקמיה דקיסר אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה 9 לא יהיה לך אלהים אחרים על פני אפקוהו וקטלוהו אתיווהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה 10 וזבח לאלהים יחרם אפקוהו וקטלוהו אתיווהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה 11 לא תשתחוה לאל אחר אפקוהו וקטלוהו אתיווהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה 12 שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אפקוהו וקטלוהו אתיווהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה 13 וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד אפקוהו וקטלוהו אתיווהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה 14 את ה' האמת היום להיות לך לאלהים וללכת בדרךיו ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטי ולשמע בקולו ארור משנה עור בדרך ואמר קל העם אמן: דברים כ"ו ז' י"ח 15. מושבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללו יק: תהלים קי"ט ט' 16. את התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר כאהל וקא שבעת ימים: מכורב ט"ז י"ד

מסורת הש"ס

1. סנהדרין ט"ז ע"ט.
2. גריות ס"ג שבת ס"ג.
3. ודף נ"ה: ד' וי"י ח"ט ע"ו י"ח.
4. ד"ה ואלו, ס' ספרי' שלח ט"ז ט"ז ואלו יהיה מדה בל' א"ל א"ל לך גושפנקא מהר"ט.

גליון הש"ס

ר"ש י"ה נ"י תושב חיה ע"ן ע"ו דף ס"ג ע"ג

מוסף רש"י

שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל. זאת הפורה היקן מורה פלגס שימת פלגסי מורה (ברכות ס"ג).